

δάτι τὸ χωριό, παραπάνω ἀπὸ τὰ φιάλια... Ἐκεῖ τὸ συνθῆνε νὰ πηγαίνουν οἱ Λόρδοι μὲ ψαχτιά στὰ χέρια καὶ ψάχνουν τὴς καλύτερες κ' ἄλλο κάνουν αἶμα! Αἶμα!...

Τότε θνήσκησε κ' ἔγινε πῶς ἤξερα τὸ μέρος, εἶπα μάλιστα ἄλλοτε κάνει ἕνα γερὸ πόλεμο μὲ τοὺς Τοῦρκους ἐκεῖ.

Κινήσαμε τὸ πρῶτο... Ἐγὼ μισροτά, κραιμαροῦς ἐπάνω στ' ἄλογο, ὠδήγησα τὴ Βασιλικὴ συνοδεία στὸ Χαρσβάτι, σήκωσα τὸ χεῖρ ἀργά-ἀργά κ' ἔδειξα τὰ πολιτοζαλιάρματα.

— Ἀπὲς ἐνὲ ἡ Μιζήρες! εἶπα.

Οἱ συνάδελφοί μου ἔβλεπαν κ' ἄνοιχτο τὸ στόμα, γαζωνότες γὰρ τὴ σκρία μου. Ἀλλὰ κ' ὁ Βασιλεὺς εὐχαριστήθηκε πολὺ. Καὶ εἶπε μὲ τὴς Ἐλκρινούδες του :

— Ὁ κύριος Κολοκοτρώνης εἶνε ἐξ ὄλων ἡμῶν ὁ... λογιώτερος καὶ ὁ περισσότερον κάτοχος ἀρχαιολογικῶν γνώσεών!...

Ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἴσως οὔτε νὰ διαβάξῃ ἤξερε οὔτε νὰ γράφῃ! Αὐτὸ ἦταν γνωστὸ στὴν Ἀμαλία, ἣ ὅποια εἶχε τὴ συνήθεια νὰ περᾶν τὸν ἀνίκωτο. Κάποτε λοιπὸν ποὺ ἡ Βασίλισσα εἶπασθε ὅτι ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης σ υ γ γ ρ α φ ε ι τ' ἀπονημονεύματά του γὰρ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι, εἶπε στὸν Ὅθωνα, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Γενναίου :

— Καλὸν θὰ ἦτο νὰ διορθωθῇ ὁ κύριος Κολοκοτρώνης καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον!

Ὁ Βασιλεὺς ἐχμογέλασε, ἀλλὰ ὁ Γενναῖος μὲ ἀταραξία εἶπε : — Ἐγὼ δὲχω ἡ Μεγαλειότητι, πρὲς νὰ μὲ διορίσῃ καθηγητὴ, ἀφοῦ διορίσῃτε ἰσχυρὸ τῆς Παίδεας τὸν Ἀναστάσιο Μανφουζάλη! Τὰ ἴδια γράμματα ἔξορισε.

(Σημειωτέον, ὅτι ὁ ἱστονός αὐτός, γινός τοῦ ἄλλοτε ἡγεμόνος τῆς Μάνης Πετρόματη, ἦταν ἐπίσης ἐντέλως ἀγράμματος!...) Καὶ ὁ Ὅθων ποὺ εἶνε ἀναγκασθὲ ἀπὸ λόγους πολιτικούς, μὲ τὸν διορίσι, ἐχοκίμασε καὶ νομοκρίσε :

— Ἐγὼ φταῖο!... Ἡ Ἀμαλία ἐκατάλαβε τὴ στενωχόριά τοῦ Ὅθωνος καὶ ἔβαλε τὸ γέλια.

— Ἐγὺν, στρατηγέ, μὲ νίκησε! Τότε γέλασε καὶ ὁ Ὅθων καὶ εἶπε : — Λοιπὸν, δὲν θὰ σὰς διορίσω... καθηγητὴ τῆς Ἱστορίας. Πρωτομὸ νὰ σὰς ἔγω Ἀυλάρχη, διότι συγγενὸς εἶσθε διδασκαλὸς τῆς Βασιλοσύης!

(Δηλαδή «τὴς δίνετε μαθήματα πνευματοσύης».)

Ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἐταγόρευσε πράγματι σὲ γραμματικὸ τῆς ἀναμνήσεως του ἀπὸ τὸν Ἀγῶνα ποὺ τυπώθηκε στὰ 1856, μὲ τὸν τίτλο «Υ π ο σ μ ν ἡ μ α τ α».

Ὁ Γενναῖος εἶχε πάρει γυναικὰ Σουλιώτισσα, κ' ὁ γάμος του ἔδωσε ἀφορμὴ στὸ ἀκόλουθο ἐπεισόδιον :

Στὰ 1826, ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, θέλοντας νὰ τὸν παντρεύῃ, ἔστειλε προξενεῖο σ' ἕναν ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἄρχοντας τοῦ Μορῆ, τὸν Ἀντρέα Ζαμῆ. Μὰ ὁ προξενεῖος αὐτός, σοτ' αἰτίας ἀνήθησε κατηγορηματικὰ κ' ἔδειξε (μὲ μὴ φράσι ποὺ δὲν γράφεται) τὸν ἀπειθασιμὸν τοῦ Γέροντος τοῦ Μορῆ.

Ἰστερ' ἀπὸ λίγες μέρες, ὁ Κίτσιος Τζαβέλλας, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν ἀπόδοτὸ του Λάμπρου Βέϊζου, ἐπῆγε νὰ κἀνὴ ἐπισκεψῆ στὸ Γέρον. Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης τοὺς τράταρε καμὲ καὶ ταμπεῖα, κ' ἔπειτα ἀνοῖξε τὴν κουβέντα ὁ Λάμπρος Βέϊζος. Ὁ Τζαβέλλας δὲν ἔλεγε τίποτα.

— Καπετὰν Θεωδωράκη, εἶπε ὁ Βέϊζος, εἰπάθαμε πὸς ἔστειλες συμπεθεριά... — Ναι, ἔστειλα, καὶ μὲ περιηρόνησαν, ἀπάντησε ὁ Γέρος ζαρόντωντας τὰ φρόδι.

— Ε, λοιπὸν, ἐμεῖς ἤθελαμε νὰ σοὺ γέρονιμε δικιά μας συμπεθεριά, γὰρ τὸ γινὸ σου!

— Νὰ τὴν ἀκούσω, εἶπε ὁ Γέρος.

— Νὰ σοὺ δώσωμε τὴν ἀδερφή τοῦ Κίτσου, τὴ Φωτεινῆ.

— Ἀ, αὐτὸ ἵτανε ἀπὸ τὸ Θεὸ! φώναξε ἐνθουσιασμένος ὁ Γέρος τοῦ Μορῆ.

Πετᾶντιζαν ὀρθοὶ κ' οἱ τρεῖς τοῖς, βγάλανε τὰ φέσια, ἀγκαλιαστῆσαν κ' ἀλλάξαν τὸ φίλημα τῆς συμπεθεριάς.

Κ' ἔτσι, ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἐπῆγε γυναικὰ του τὴ Φωτεινῆ τοῦ Φώτου Τζαβέλλα, τὴν ἀδερφή τοῦ Κίτσου. Κ' ἀπὸ τὴ συμπεθεριά ἐκείνῃ Σουλιώτες καὶ Μορφαῖτες γῆνχαν ἕνα καὶ πολιοῦσαν ἀπὸ τότε μὰζὺ τὸν Τοῦρκο.

Τὴν ἐποχὴ ποὺ γίνετο στὴν Πελοπόννησο τὸ ζῆνιμα τοῦ Παπουλάκη—τὸ ὁποῖον, φαίνεται, εἶχε ἐκπονηθεῖ ἀπὸ τὸ ρωσοφίλο ζώμα—ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἔδειξε ἀρετὴ πολιτικότητα. Κατόρθωσε, ὡς ἀρχηγὸς τοῦ ἀποσταλέντου στὴ Μάνη στρατοῦ, νὰ τὸ καταπνίξῃ χωρὶς ἀμαρτωσία, καὶ νὰ συλλάβῃ τὸν ἡμεγρότη καλὸγῆρο. Τὴν ἴδια πολιτικὴν ἐκωνότητα ἔδειξε καὶ στὴ Ναυπλιτικὴ Ἐπα-

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΟΛΕΘΡΙΟ ΓΡΑΜΜΑ

Τὰ κανόνα βροντοῦσαν κ' ὁ κατόνος ἀνέβαινε ψηλὰ πὲ μεγάλη σύννεφα. Ἐνα σῶμα Γάλλων πεζοναυτῶν ἐμάχετο στὸ Λίγξ—Σοῦ ἐναντίον ἰσχυρῶν δυνάμεων Κινέζων. Πίσω ἀπ' τὰ γαλλικὰ γραχοκίματα δύο Γάλλοι πεζοναῦτες μύλουσαν σιγά.

— Γενναῖο, ἤθεο τὸ ταχυδρομεῖο ἀπ' τὴ Γαλλία, κ' ἔχει ἕνα γράμμα. Τὸ ἔχει ὁ ἐπιλοχίας, εἶπε ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς πεζοναῦτας στὸ συνάδελφό του.

Ὁ Γενναῖὸς ἄκουσε τὴν πληροφορία αὐτὴ μὲ συγκίνηση. Σώθηκε ὡς τίς σκιρῆς τοῦ στρατοπέδου, πήρε τὸ γράμμα καὶ ζαναγύρισε κοντὰ στὸ φίλο του.

Ὁ Γενναῖὸς καὶ ὁ Μπουλιανζέ—εἶτα λεγοτὰν ὁ ἄλλος πεζοναῦτης— ἦσαν ἀχώριστοι. Ἄν καὶ ἐντέλως διαφορετικοί—Ξανθοί, ἥσυχος, ὑπομονετικὸς ὁ ἕνας, μελαγχρῆς, βίαιος, ἀνιπτομένη ὁ ἄλλος—ἀγαπήθησαν ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς κατατάξεώς του στὸ στρατὸ καὶ ζῶσαν ἀπὸ ἀδέρφοι.

Ὁ Γενναῖὸς εἶχε ἐξομολογηθεῖ ὅλα τὰ μυστικὰ του στὸ φίλο του. Τοῦ εἶχε πεῖ πὸς ἐκεῖ κατό, στὴν πατρίδα του, εἶχε ἀρῆσει τὴν ἀμνηστία του, τὴν ὁραία Ἀμαλία, μὲ τὴν ἐπόσχεσι νὰ τὴν πάρῃ γυναικὰ του μύλις γυρίσει ἀπὸ τὸν πόλεμο.

Ὅταν ἐχμοζῶνταν, ἡ ἀγαπημένη του τὸν εἶχε διαβεβαιώσει πὸς δὲν θὰ τὸν ληιοκῆρη ποτε, πὸς θὰ περμένῃ νὰ γυρίσῃ γὰρ νὰ ἴνωθῃ μὰζὺ του γὰ πάντα.

Καὶ περμένε να τελειώσῃ ὁ πόλεμος γὰρ νὰ γυρίσῃ στὴν πατρίδα του καὶ νὰ γίνῃ σύζυγος τῆς ὁραίας ζωαιοποῦλας, τῆς ἀγαπημένης ἀρραθοναστικῆς του.

Ἡ προφιλιάξῃ προχοροῦσαν τόσα ἀργὰ κατό ἀπὸ τὸ πῦρ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ Κινέζοι, ὀχνηροῦνοί σ' ἕνα ἔθνος, ἔβαλλαν ἀκατάστατα καὶ προξενόσαν μεγάλην φθορὰ στὶς πόλεις γρομμῆς τῶν ἀντιπάλων. Ἀπὸ ποῦν εἶπε τὸ γράμμα, φώησε ὁ Μπουλιανζέ τὸν Γενναῖὸ σὲ λίγο.

— Ἀπ' τὴν ἀρραθοναστικιά μου! — Καὶ τί σοὺ γράφει; — Πολλὰ καὶ διάφορα, ἀπάντησε μ' ἕνα ὀριστὸ ὕψος ὁ Γενναῖος.

Αὐτὴ τὴ στιγμή ὁ ἀξιωματικὸς διέταξε τοὺς στρατιώτας νὰ τοποθετηθοῦν πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ νὰ βάλλουν ἀδιάκοπα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, χωρὶς νὰ ἐπιτεθοῦν ὄμοις, προφυλάσσοντας ἑσὶ τὸ κύριο σῶμα τοῦ στρατοῦ πὸς ἐχρότανε παρῶσι.

Ὁ στρατιώτης κατέλαυν τὴς ἐπίκαιρες θέσεις καὶ ἀρχισαν νὰ ἀπαντοῦν μὲ συνεχεῖς ποροβολισμούς στὸ φωνιζὸ πῦρ τῶν Κινέζων.

Ἐξαίνα ὁ Γενναῖὸς βῆκε ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ ἦταν προφυλαγμένος καὶ ἄρχισε νὰ φηξῇ.

— Τὶ κάνεις αὐτοῦ, Γενναῖο; τοῦ φώναξε ὁ ἀξιωματικὸς του. Προφιλιάξου, θὰ σὲ σκοτώσω...

Ἀλλὰ δὲν πρόφτασε νὰ τελειώσῃ τὴ φράσι του, κ' ὁ Γενναῖὸς σωριαστῆκε κατό. Μιά σφαῖρα τὸν εἶχε βρεῖ στὸ στήθος.

Ἡ μάχη τελειώσε σὲ λίγο. Οἱ Γάλλοι εἶχαν νικήσει. Ὁ Μπουλιανζέ ἔτρεξε ἀμέσως στὸ νοσοκομεῖο, κοντὰ τὸ φίλο του Γενναῖο ποὺ τὸν ἐπεριποιεῖντο διὸ νοσοκόμοι. Ἀνασῆκασε τὸ φλογισμένον κεφάλι του καὶ τοῦ εἶπε :

— Γενναῖο! Ἄνοιξε τὰ μᾶτια σου καὶ δὲς με... Ὁ πόλεμος τελειώσε... Θὰ γυρίσωμε στὸ χωριὸ καὶ θὰ γίνω κοιμητῶνος σου...

— Εἰν' ἀργὰ παιά, εἶπε ὁ Γενναῖὸς ἀνοίγοντας τὰ μᾶτια του. Ἐγὼ πεθαῖνο!...

— Τὶ εἶν' αὐτὰ ποὺ λές; Σὲ λίγες μέρες θάσαι καλά...

— Κι' αὐτὸ νὰ γινόταν, στὸ χωριὸ δὲν θὰ γύρισα. Ἡ Ἀμαλία βαρέθηκε νὰ μὲ περμένῃ καί... παντρεύτηκε!

— Ἀλήθεια; Καὶ γ' αὐτὸ ἐξετίθηξες στὶς σφαῖρες τῶν ἐχθρῶν; — Ναι! Μοῦ τῶραγε σῆμα στὸ γράμμα...

Κι' ὁ τραυματίας συνέχισε μὲ τρεμμένη φωνή :

— Μοῦ ὑπόσχεσαι, Μπουλιανζέ, νὰ πᾶς στὸ χωριὸ καὶ νὰ τῆς πᾶς ἐκ μέρους μου ὅτι τῆς εὐχνοῦμαι νὰ εὐτυχίσῃ;

— Σοῦ τὸ ὑπόσχεμα, Γενναῖο... — Σ' εὐχαριστῶ, φίλε μου...

Καὶ ξεφύνησε μέσω στὴν ἀγκαλιά τοῦ συνάδελφό του!...

νᾶστασι, ὅταν ἐπῆγε νὰ τὴν καταπνίξῃ μὲ τὸ Βασιλικὸ στρατὸ. Κατόρθωσε νὰ τὸν παραδοθῇ τὰ φροῖμα τοῦ Ναυπλίου, χωρὶς μάχη.

Ἀργότερα, ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης ἔβγαλε προφθιτογὸς καὶ ἔδωσε καλὴς συμβουλὴς στὸ Ὅθωνα, τῆς ὁποῖας ἄν ἀκούθησε θὰ ἔσωσε ἴσως τὸ ἔθνος του. Ἀλλ' ἐπερίσχισαν οἱ ἀποκόλλασες...

Ὁ Γενναῖος Κολοκοτρώνης πέθανε σ' αὐτὰς Ἀθήνας, στὰ 1868.

